

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Затверджено

на засіданні кафедри загальної педагогіки
та педагогіки вищої школи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.)

Завідувач кафедри
проф. Квас О. В.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
до вивчення дисципліни
КОНФЛІКТИ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Галузь знань: 01 «Освіта/Педагогіка»
Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки»
Кваліфікація: магістр освітніх, педагогічних наук; професіонал
з управління та експертизи освітнього простору
(заочна форма навчання)

Курс «Конфлікти у педагогічній діяльності» (16 год. лекц., 16 год. сем., 88 год. сам. роб. – денна форма навчання: 6 год. лекц., 6 год. сем., 108 год. сам. роб. – заочна форма навчання) призначено для студентів У курсу факультету педагогічної освіти, спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки, ОКР «магістр». Вивчення цього курсу сприяє підготовці майбутніх педагогів до професійної діяльності, взаємодії з школярами, студентами, батьками, колегами у середніх загальноосвітніх закладах різних рівнів і типів, а також конструктивного розв’язання конфліктів, що неминуче виникають в процесі педагогічної діяльності.

Цей курс спрямований на розвиток у майбутніх педагогів системи знань й розуміння природи конфлікту у навчально-виховному процесі, а також умінь застосування конструктивних способів його розв’язання у різних педагогічних ситуаціях. Опанування змісту курсу посилює у студентів відчуття відповідальності за конструктивне вирішення педагогічних конфліктів; знижує рівень боязні можливих суперечностей, непорозумінь у професійній діяльності вчителя; формує у них готовність до аналізу конфлікту та самостійного прийняття рішень у процесі його розв’язання. Теоретичні положення курсу визначаються практичною спрямованістю, слугують орієнтирами для аналізу реальних конфліктних ситуацій, а також набуття досвіду вибору й застосування доцільного способу їхнього вирішення. Формування студентами власних поглядів, умінь й навичок у процесі вивчення курсу «Конфлікти у педагогічній діяльності» відбувається шляхом аналізу педагогічних ситуацій під керівництвом викладача, участі у різних формах навчально-пізнавальної діяльності (індивідуальній, парній, груповій, колективній), виконання ділових, сюжетно-рольових ігор, вправ та імітування педагогічних ситуацій.

Мета курсу – формування у студентів системи знань, умінь попередження та конструктивного вирішення педагогічних конфліктів у навчальних закладах різних рівнів та типів.

Завдання:

- формування у майбутніх учителів розуміння природи конфлікту у навчально-виховному процесі та готовності до його конструктивного розв’язання;
- формування у студентів системи знань особливостей, типів, причин виникнення конфлікту в педагогічних ситуаціях і стратегій, шляхів його вирішення;
- формування у студентів умінь застосування конструктивних способів розв’язання конфліктів у різних педагогічних ситуаціях;
- виховання у майбутніх педагогів відчуття відповідальності за конструктивне вирішення педагогічних конфліктів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні сформувати такі програмні компетентності:

Знання

- обговорювати, систематизувати і використовувати психолого-педагогічні знання про особливості конфліктної взаємодії у дитячому, юнацькому та дорослому віці; ПРН 3. – ФК 5. – ЗК 3.
- визначати та використовувати стратегії поведінки та способи розв’язання конфліктів у роботі навчального та позанавчального закладу, підрозділу, проектної групи, експертної групи (переговори, фасилітація, медіація, арбітрація); ПРН 5. – ФК 8. – ЗК 3.
- знаходити рішення щодо забезпечення умов конструктивного спілкування з учасниками педагогічного процесу в конфліктних ситуаціях; ПРН 5. – ФК 16. – ЗК 2.
- визначати шляхи пошуків співробітництва, вияву взаємної толерантності; способів управління гнівом, фрустрацією та агресією ПРН 7. – ФК 17. – ЗК 7.

Уміння

- використовувати інструментарій для аналізу конфлікту й вибирати шляхи конструктивного його розв’язання; проводити переговори, фасилітацію, медіацію, арбітрацію для розв’язання конфлікту в освітньому середовищі; ПРН 10. – ФК 9. – ЗК 3.;

- застосовувати доцільні стратегії поведінки педагога у конфліктних ситуаціях; долати непорозуміння та вирішувати конфлікти з учнями різного віку та працівниками закладу освіти; ПРН 8. – ФК 17. – ЗК 1.

Комунікація

- організовувати конструктивне спілкування з учнями, батьками, колегами у конфліктній ситуації; створювати умови для розвитку лідерських якостей, конструктивної взаємодії у професійній сфері та у соціальному середовищі; ПРН 19. – ФК 16. – ЗК 5.
- створювати сприятливий психологічний клімат в колективі, встановлювати особистісний контакт з учасниками освітнього процесу, нейтралізувати конфліктну поведінку партнерів; ПРН 20. – ФК 9. – ЗК 2.

Автономія та відповідальність

- демонструвати професійну відповідальність за організацію й управління освітнім процесом й застосувати стратегії раціональної поведінки в конфліктній ситуації; ПРН 23. – ФК 17. – ЗК 7.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти конфліктів у діяльності педагога.

Тема 1. Суть, характерні ознаки, та стратегії запобігання конфліктам в освітньому середовищі

Особливості організації педагогічної діяльності та взаємодії вчителя й учнів; суперечності, труднощі у налагодженні контакту у педагогічній взаємодії. Передумови та причини виникнення конфліктних ситуацій у педагогічній діяльності. Освітні стратегії для запобігання конфліктам у навчальному середовищі: від окремих умінь до освітньої політики «Безконфліктна школа». Особливості миробудування.

Сутність, природа та структура конфлікту, характеристика його головних складових. Різні рівні конфлікту (суперечка, прихований, глибинний). Динаміка, ескалація педагогічного конфлікту, його етапи.

Рекомендована література: 1, 4, 7, 11, 15.

Content module 1. Theoretical aspects of conflicts in education.

Topic 1. The meaning, characteristics, and strategies for conflict prevention in the educational environment

Organization of pedagogical activity and interaction between the teacher and pupils; contradictions, difficulties in establishing contact. Preconditions and causes of conflict situations in education. Educational strategies for conflict prevention in learning environment: from individual skills to educational policy "Conflict-free school". Features of peacebuilding activity.

The nature and structure of the conflict, the characteristics of its main components. Different levels of conflict (dispute, hidden, deep). Dynamics, escalation of pedagogical conflict, its stages.

Recommended literature: 1, 4, 7, 11, 15.

Тема 2. Типологія, особливості конфліктів у педагогічній діяльності

Класифікація конфліктів у педагогічній діяльності. Міжособистісні конфлікти в освітньому процесі та внутрішньо особистісні конфлікти. Типи конфліктів за його учасниками.

Особливості конфліктів у педагогічному спілкуванні (конфлікти сприймання, комунікації, взаємодії). Характеристика конфліктів діяльності, вчинків, міжособистісних стосунків у педагогічних ситуаціях. Класифікація конфліктів у педагогічній діяльності за причинами їхнього виникнення.

Рекомендована література: 1, 4, 7, 9, 12, 14.

Topic 2. Typology, features of conflicts in pedagogical activity

Classification of conflicts in pedagogical activity. Interpersonal conflicts in the educational process and intrapersonal conflicts. Types of conflicts by its participants.

Features of conflicts in pedagogical communication (conflicts of perception, communication, interaction). Characteristics of conflicts of activity, actions, interpersonal relationships in pedagogical situations. Classification of conflicts in pedagogical activity by the reasons of their occurrence.

Recommended literature: 1, 4, 7, 9, 12, 14.

Тема 3. Особливості та види аналізу конфліктів у педагогічній діяльності

Психологічні особливості оцінки педагогічних конфліктів. Підходи, варіанти та методи аналізу педагогічного конфлікту («дерево конфлікту», «мапа конфлікту», «піраміда» або «трикутник» конфлікту). Аналіз конфлікту як процес, його етапи. Учасники конфлікту та стейкхолдери.

Головні правила оцінювання та аналізу конфлікту: вивчення усіх позицій і з великої кількості джерел; баланс емоцій і розуму; вивчення контексту; розуміння аналізу як етапу, а не завершення конфлікту; пошуки надійної інформації; передбачення шляхів розв'язання конфлікту.

Організація практичних вправ з аналізу педагогічних конфліктів (організація групової роботи).

Рекомендована література: 4, 5, 13, 14, 15.

Topic 3. Features and types of conflict analysis in education

Psychological features of pedagogical conflict assessment. Approaches, types and methods of pedagogical conflict analysis ("conflict tree", "conflict map", "pyramid" or "triangle" of conflict).

Conflict analysis as a process, its stages. Conflicting parties and stakeholders. The main rules of conflict assessment and analysis: studying the positions and from a large number of sources; balancing emotions and mind; knowing the context and background; understanding the analysis as a stage, not the end of the conflict; searching for reliable information; anticipating ways to resolve the conflict.

Organization of practical exercises in the analysis of pedagogical conflicts (group work).

Recommended literature: 4, 5, 13, 14, 15.

Тема 4. Організація спілкування педагога у конфліктних ситуаціях

Управління конфліктними ситуаціями. Позбуття бар'єрів у педагогічному спілкуванні. Дотримання демократичного стилю спілкування. Забезпечення умов для конструктивного спілкування, доцільних прийомів. Відмова від негативних рівнів спілкування.

Контроль емоцій та емоційна культура. Прийоми та уміння активного, рефлексивного слухання. Вербальне і невербальне спілкування, правила ефективного використання невербального спілкування у конфліктній ситуації.

Особливості діалогічного спілкування для вирішення конфліктів. Типи ефективних запитань. Застосування правил вирішення суперечки.

Рекомендована література: 4, 5, 9, 10, 11, 12, 14.

Topic 4. Organization of teacher communication in conflict situations

Conflict management. Removing barriers in pedagogical communication. Adherence to a democratic style of communication. Conditions for constructive communication, appropriate techniques. Refusal of negative levels of communication.

Control of emotion and emotional culture. Techniques and skills of active, reflexive listening. Verbal and nonverbal communication, rules of effective use of nonverbal communication in a conflict situation.

Features of dialogic communication for resolving conflicts. Types of effective questions. Application of dispute resolution rules.

Recommended literature: 4, 5, 9, 10, 11, 12, 14.

Змістовий модуль 2. Шляхи, способи розв'язання педагогічних конфліктів

Тема 5. Стратегії поведінки педагога у конфліктній ситуації

Види реакцій суб'єктів педагогічного процесу на конфліктну ситуацію. Класифікація стилів поведінки педагога у конфліктних ситуаціях (суперництво, ухилення, пристосування, співробітництво, компроміс). Тести на визначення стилю поведінки у конфліктній ситуації. Позитивні й слабкі сторони стратегій поведінки у педагогічній ситуаціях.

Критерії вибору конструктивного стилю поведінки. Погодження стратегій дій учасників педагогічного конфлікту.

Рекомендована література: 4, 5, 13, 14, 15.

Content module 2. Ways and types of conflict resolution in education

Topic 5. Strategies of teacher behavior in a conflict situation

Types of reactions to the conflict of the pedagogical process participants. Classification of teacher behavior styles in conflict situations (forcing, avoiding, accommodation, cooperation, compromise). Tests to determine the style of behavior in a conflict situation. Positives and weaknesses of each behavioral strategy in pedagogical situations.

Criteria for choosing a constructive style of behavior. Coordination of the actions of pedagogical conflict participants.

Recommended literature: 4, 5, 13, 14, 15.

Тема 6. Особливості, процедура проведення вчителем переговорів, фасилітації

Конструктивні шляхи вирішення конфлікту, умови їхнього застосування (переговори, фасилітація, медіація, арбітрація).

Суть переговорів, їхні види (жорсткий, м'який, колаборативний). Педагогічні дії вчителя на кожного етапі переговорів. Особливості налагодження контакту зі школярами різного віку, проведення переговорів з батьками, колегами.

Поняття фасилітації. Умови та способи організації процесу фасилітації. Методики пошуку ідей/варіантів для вирішення конфлікту: брейнстормінг, коло ідей, «сторітелінг», «море думок».

Рекомендована література: 4,5,6,7, 9,14, 15

Topic 6. Concept, procedure of negotiation and facilitation in conflict resolution

Constructive of conflict resolution, conditions for their usage (negotiations, facilitation, mediation, arbitration).

The concept of negotiation, its types (hard, soft, collaborative). Pedagogical actions of a teacher at each stage of the negotiation process. Establishing contact with students of different ages, conducting negotiations with parents and colleagues.

The concept of facilitation. Requirements and ways of its organization. Methods of looking for the ideas / options of conflict resolution: brainstorming, circle of ideas, "storytelling", "sea of thoughts".

Recommended literature: 4,5,6,7, 9,14, 15

Тема 7. Умови ефективної організації медіації та арбітрації

Суть медіації та її відмінність від фасилітації. Принципи організації процесу та поведінки медіатора. Етапи проведення медіації. Функції та уміння хорошого медіатора.

Характеристика несудової арбітрації, відмінність від медіації. Етапи проведення арбітрації, їхній аналіз.

Врахування вікових особливостей школярів у процесі розв'язання конфлікту. Особливості вирішення конфліктів у взаємодії з «конфліктними», «важкими» особистостями (учнями, батьками, колегами).

Рекомендована література: 4,5,6,7, 9,14, 15.

Topic 7. Requirements for effective organization of mediation and arbitration

The concept of mediation and its differences from facilitation. The rules of mediation process organization and behavior of the mediator. Stages of mediation. Functions and skills of a good mediator.

Characteristics of non-judicial arbitration, its differences from mediation. Stages of arbitration, their analysis.

Taking into account the age characteristics of students in the process of conflict resolution. Conflict resolution in interaction with "conflict", "difficult" individuals (students, parents, colleagues).

Recommended literature: 4,5,6,7, 9,14, 15.

Тема 8. Конфліктологічна компетентність педагога (2 год.)

Поняття про конфліктологічну компетентність педагога, її сутність, рівні і структуру. Конфліктологічні знання та уміння педагога: гностичні, комунікативні, організаційні, оцінно-прогностичні.

Формування конфліктологічної компетентності засобами навчального тренінгу, його завдання, головні етапи. Педагогіка ненасильства. Педагогічна підтримка як управління через консультування, її етапи: діагностичний, пошуковий, діяльнісний, рефлексивний.

Методи та прийоми формування у дітей умінь вирішення конфліктних ситуацій: сюжетно-рольові ігри, імітаційні ігри, моделювання, психогімнастика, обговорення художніх творів, перегляд та аналіз кінофільмів, дискусії.

Рекомендована література: 4,5,7,9.

Topic 8. Conflictological competence of the teacher (2 hours)

The concept of conflictological competence of the teacher, its essence, levels and structure. Conflictological knowledge and skills of the teacher: gnostic, communicative, organizational, evaluational and prognostic.

Formation of conflict competence by means of educational training, its tasks, main stages. Pedagogy of nonviolence. Pedagogical support as management through counseling, its stages: diagnostic, searching, activity oriented, reflexive.

Methods and techniques of forming children's conflict resolution skills: story-based role-playing games, simulation games, modeling, psychogymnastics, discussion of works of art, viewing and analysis of movies, discussions.

Recommended Literature: 4,5,7,9.

Теми лекційних занять

Тема 1. Суть, характерні ознаки та типологія конфліктів у педагогічній діяльності (2 год)

Освітні стратегії для запобігання конфліктам у навчальному середовищі: від окремих умінь до освітньої політики «Безконфліктна школа». Особливості миробудування.

Сутність, природа та структура конфлікту, характеристика його головних складових. Різні рівні конфлікту (суперечка, прихований, глибинний). Динаміка, ескалація педагогічного конфлікту, його етапи.

Класифікація конфліктів у педагогічній діяльності. Міжособистісні конфлікти в освітньому процесі та внутрішньо особистісні конфлікти. Типи конфліктів за його учасниками.

Особливості конфліктів у педагогічному спілкуванні (конфлікти сприймання, комунікації, взаємодії). Характеристика конфліктів діяльності, вчинків, міжособистісних стосунків у педагогічних ситуаціях. Класифікація конфліктів у педагогічній діяльності за причинами їхнього виникнення.

Рекомендована література: 1, 4, 7, 9, 11, 15.

Topic 1. The meaning, characteristics and typology of conflicts in the educational environment

Preconditions and causes of conflict situations in education. Educational strategies for conflict prevention in learning environment: from individual skills to educational policy "Conflict-free school". Features of peacebuilding activity.

The nature and structure of the conflict, the characteristics of its main components. Different levels of conflict (dispute, hidden, deep). Dynamics, escalation of pedagogical conflict, its stages.

Classification of conflicts in pedagogical activity. Interpersonal conflicts in the educational process and intrapersonal conflicts. Types of conflicts by its participants.

Features of conflicts in pedagogical communication (conflicts of perception, communication, interaction). Characteristics of conflicts of activity, actions, interpersonal relationships in pedagogical situations. Classification of conflicts in pedagogical activity by the reasons of their occurrence.

Recommended literature: 1, 4, 7, 9, 11, 15.

Тема 2. Особливості та види аналізу конфліктів у педагогічній діяльності (2 год.)

Психологічні особливості оцінки педагогічних конфліктів. Підходи, варіанти та методи аналізу педагогічного конфлікту («дерево конфлікту», «мапа конфлікту», «піраміда»)

або «трикутник» конфлікту). Аналіз конфлікту як процес, його етапи. Учасники конфлікту та стейкхолдери.

Головні правила оцінювання та аналізу конфлікту: вивчення усіх позицій і з великої кількості джерел; баланс емоцій і розуму; вивчення контексту; розуміння аналізу як етапу, а не завершення конфлікту; пошуки надійної інформації; передбачення шляхів розв'язання конфлікту.

Організація практичних вправ з аналізу педагогічних конфліктів (організація групової роботи).

Рекомендована література: 4, 5, 13, 14, 15.

Topic 2. Features and types of conflict analysis in education

Psychological features of pedagogical conflict assessment. Approaches, options and methods of pedagogical conflict analysis ("conflict tree", "conflict map", "pyramid" or "triangle" of conflict).

Conflict analysis as a process, its stages. Conflicting parties and stakeholders. The main rules of conflict assessment and analysis: studying the positions and from a large number of sources; balancing emotions and mind; knowing the context and background; understanding the analysis as a stage, not the end of the conflict; searching for reliable information; anticipating ways to resolve the conflict.

Organization of practical exercises in the analysis of pedagogical conflicts (group work).

Recommended literature: 4, 5, 13, 14, 15.

Тема 3. Стратегії поведінки педагога у конфліктній ситуації та способи втиршення педагогічних конфліктів

Види реакцій суб'єктів педагогічного процесу на конфліктну ситуацію. Класифікація стилів поведінки педагога у конфліктних ситуаціях (суперництво, ухилення, пристосування, співробітництво, компроміс). Критерії вибору конструктивного стилю поведінки. Погодження стратегій дій учасників педагогічного конфлікту.

Конструктивні шляхи вирішення конфлікту, умови їхнього застосування (переговори, фасилітація, медіація, арбітрація).

Суть переговорів, їхні види (жорсткий, м'який, колаборативний). Педагогічні дії вчителя на кожного етапі переговорів. Особливості налагодження контакту зі школярами різного віку, проведення переговорів з батьками, колегами.

Поняття фасилітації та арбітрації. Умови та способи організації процесу фасилітації. Методики пошуку ідей/варіантів для вирішення конфлікту: брейнстормінг, коло ідей, «сторітелінг», «море думок».

Рекомендована література: 4, 5, 8, 9, 13, 14, 15.

Topic 3. Strategies of teacher behavior in a conflict situation and the main ways of conflict resolution

Types of reactions to the conflict of the pedagogical process participants. Classification of teacher behavior styles in conflict situations (forcing, avoiding, accomodation, cooperation, compromise). Positives and weaknesses of each behavioral strategy in pedagogical situations.

Criteria for choosing a constructive style of behavior. Coordination of the actions of of pedagogical conflict participants.

Constructive ways of conflict resolution, conditions for their usage (negotiations, facilitation, mediation, arbitration).

The concept of negotiation, its types (hard, soft, collaborative). Pedagogical actions of a teacher at each stage of the negotiation process. Establishing contact with students of different ages, conducting negotiations with parents and colleagues.

The concept of facilitation and arbitration. Requirements and ways of their organization. Methods of looking for the ideas / options of conflict resolution: brainstorming, circle of ideas, "storytelling", "sea of thoughts".

Recommended literature: 4, 5, 8, 9, 13, 14, 15.

ТЕМИ ПРАКТИЧНО-СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	НАЗВА ТЕМИ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН
1.	Суть, характерні ознаки, типологія конфліктів у педагогічній діяльності.	2 ГОД.
2.	Організація спілкування та стратегії поведінки педагога у конфліктній ситуації	2 ГОД.
3.	Особливості, процедура проведення вчителем переговорів, фасилітації, медіації та арбітрації	2 ГОД.

ТЕМА 1. Суть, характерні ознаки, типологія конфліктів у педагогічній діяльності (2 год.)

1. Передумови та причини виникнення конфліктних ситуацій у педагогічній діяльності.
2. Освітні стратегії для запобігання конфліктам у навчальному середовищі.
3. Суть, структура педагогічного конфлікту, характеристика його головних складових.
4. Рівні конфлікту (суперечка, прихований, глибинний) та його динаміка (етапи ескалації).

Завдання для самостійної роботи: і

1. Опрацювати джерельну базу з теми лекції та семінару. Підготувати відповіді на питання до семінару.
2. Підготуйтеся навести приклади конфліктної поведінки або дій вчителя/ учнів.
3. Опишіть піраміду конфлікту та її складові.
4. Підготуйте письмове завдання «Опис стадій ескалації конфлікту (на прикладі конкретної конфліктної ситуації) (10 балів).
5. Завдання для діалогу: Який конфлікт можна назвати конструктивним?
6. На підставі власного досвіду наведіть приклади випадків та протидії шкільному булінгу.
7. Підготуйтеся переконати учнів/колег у важливості дотримання стратегії «мирної школи».

TOPIC 1. The nature, characteristic features of conflicts, and strategies for conflict prevention in educational environment (2 hours)

1. Preconditions and causes of conflict situations in education.
2. Educational strategies to prevent conflicts in the learning environment.
3. The meaning, structure of pedagogical conflict, characteristic features of its main components.
4. Levels of conflict (dispute, hidden, deep) and its dynamics.

Tasks for independent work:

1. Study recommended literature on the topic of the lecture and seminar. Prepare the answers to the questions of the seminar.
2. Be ready to give examples of conflicting teacher / student behavior or actions.
3. Describe the pyramid of conflict and its components.
4. Prepare the written task "Description of the stages of the conflict (on the example of a specific conflict situation) (10 points).
5. Question for the class dialogue: What kind of conflict could be defined as constructive?
6. Based on your own experience, give examples of cases and counteraction to school bullying.
7. Be ready to convince students / colleagues of the importance of following a "peaceful school" strategy.

ТЕМА 2. Організація спілкування та стратегії поведінки педагога у конфліктних ситуаціях (2 год.)

1. Управління конфліктними ситуаціями. Позбуття бар'єрів у педагогічному спілкуванні.
2. Уміння слухати як важлива умова ефективного вирішення конфліктної ситуації.
3. Забезпечення умов для конструктивного спілкування, доцільних прийомів. Застосування правил вирішення суперечки.
4. Стили поведінки педагога у конфліктних ситуаціях (суперництво, ухилення, пристосування, співробітництво, компроміс).

5. Позитивні й слабкі сторони стратегій поведінки у педагогічній ситуаціях.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати джерельну базу з теми лекції та семінару. Підготувати відповіді на питання до семінару.*
2. *Підготуйте педагогічні ситуації на різні стилі/рівні/моделі спілкування (10 балів)*
3. *Які бар'єри спілкування учасників конфлікту можуть виникати? Наведіть приклади.*
4. *Підготуйтеся продемонструвати прийоми активного слухання у сюжетно-рольових вправах.*
5. *Підготуйте пам'ятку для медіатора-початківця «Правила ефективного спілкування в конфліктній ситуації» (10 балів).*

TOPIC 2. Communication in conflict situations (2 hours)

1. Conflict management. Removing barriers in pedagogical communication.
2. Listening skills as an important condition for effective conflict resolution.
3. Providing conditions for constructive communication, appropriate techniques. Application of dispute resolution rules.
4. Styles of the teacher behavior in conflict situations (forcing, avoiding, accommodation, cooperation, compromise).
5. Positives and weaknesses of each behavioral strategy in conflict situations.

Tasks for independent work:

1. *Study recommended literature on the topic of the lecture and seminar. Prepare the answers to the questions of the seminar*
2. *Prepare pedagogical situations for different styles / levels / models of communication (10 points)*
3. *What barriers to conflicting parties' communication may arise? Give examples.*
4. *Prepare to demonstrate active listening skills and techniques in story-based role-playing exercises.*
5. *Prepare a memo for a novice mediator "Rules for effective communication in conflict situation" (10 points).*

ТЕМА 3. Особливості, процедура проведення вчителем переговорів, фасилітації, медіації та арбітрації (2 год.)

1. Суть, види, структура переговорів.
2. Особливості налагодження контакту з молодшими школярами, проведення переговорів з батьками, колегами.
3. Поняття, умови та способи організації процесу фасилітації, медіації та арбітрації.
4. Методики пошуку ідей/варіантів для вирішення конфлікту: брейнстормінг, коло ідей, «сторітелінг», «море думок».

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати джерельну базу з теми лекції та семінару. Підготувати відповіді на питання до семінару*
2. *Підготуйтеся проаналізувати на занятті особливості, умови, процедуру організації переговорів та фасилітації для конструктивного вирішення педагогічного конфлікту*
3. *Будьте готові продемонструвати у сюжетно-рольовій грі застосування переговорів та фасилітації для вирішення педагогічного конфлікту з дотриманням його процедури.*
4. *Підготуйте письмовий проект на тему «Розв'язання конфлікту у педагогічній ситуації» (див. вимоги нижче, 10 балів).*

TOPIC 3. Characteristics and procedure of negotiations, facilitation, mediation and arbitration process in conflict resolution (2 hours)

1. The essence, types, and structure of negotiation procedure.
2. Establishing contact with younger students, conducting negotiations with parents, colleagues.

3. The concept, conditions and methodology of organizing the facilitation, mediation and arbitration processes.

4. Methods of looking for the ideas / options of conflict resolution: brainstorming, circle of ideas, "storytelling", "sea of thoughts" etc.

Tasks for independent work:

1. Study the recommended literature on the topic of the lecture and seminar. Prepare the answers to the questions of the seminar

2. Be ready to analyze in class the features, conditions, procedure of organizing negotiations and facilitation for a constructive resolution of a pedagogical conflict.

3. Prepare to demonstrate in a story-role play the use of negotiation and facilitation to resolve a pedagogical conflict in accordance with its procedure.

4. Prepare a written project on "Conflict resolution in the pedagogical situation" (see the requirements below, 30 points).

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Суть, характерні ознаки, особливості конфліктів у педагогічній діяльності The meaning, characteristics, and strategies for conflict prevention in the educational environment	14 год.
2	Типологія, особливості конфліктів у педагогічній діяльності Typology, features of conflicts in pedagogical activity	12 год.
3	Особливості та види аналізу конфліктів у педагогічній діяльності Features and types of conflict analysis in education	12 год.
4	Організація спілкування педагога у конфліктних ситуаціях Organization of teacher communication in conflict situations	14 год.
5	Стратегії поведінки педагога у конфліктній ситуації Strategies of teacher behavior in a conflict situation	12 год.
6	Особливості, процедура проведення вчителем переговорів, фасилітації (на прикладі початкової школи) Concept, procedure of negotiation and facilitation in conflict resolution	20 год.
7	Умови ефективно організації медіації та арбітрації Requirements for effective organization of mediation and arbitration	12 год.
8	Конфліктологічна компетентність педагога Conflictological competence of the teacher	12 год.
	Разом	108 год.

1. Усі теми студенти самостійно опрацьовують, відповідно до змісту програми навчальної дисципліни (див. с. 3-5), використовуючи рекомендовану літературу та матеріали, надані викладачем, задля успішної здачі підсумкового залікового тесту.

2. До тем № 1,4 і 6 студенти готують приклади, моделюють педагогічні конфліктні ситуації, виконують письмові завдання, зазначені на семінарське заняття та проект (див. вимоги далі).

Проект (30 балів)

Тема: Розв'язання конфлікту у педагогічних ситуаціях

Мета: формування умінь конструктивного розв'язання конфлікту шляхом вибору доцільного способу

Зміст:

1. Опишіть конфліктну ситуацію, що виникла між суб'єктами педагогічного процесу.

2. Зробіть вибір доцільного та найефективнішого способу вирішення педагогічного конфлікту за інтересами протилежних сторін, аргументуйте свій вибір.
3. Детально опишіть процедуру застосування обраного способу розв'язання конфлікту у формі діалогу, вказуючи практичні й словесні дії учасників.
4. Здійснюйте опис процесу розв'язання конфлікту за відповідною моделлю.

Вимоги:

1. Окресліть конфліктну ситуацію без її аналізу;
2. Мотивуйте вибір способу розв'язання конфлікту.
3. Можете застосовувати дійові особи, називаючи імена;
4. Під час опису процесу вирішення конфлікту, дотримуйтесь необхідної структури;
5. Описуйте кожний етап розв'язання конфлікту, зокрема дії кожного учасника (наприклад, вчителя й учня);
6. Не варто зазначати, що Ви як учитель будете робити; описуйте хід процесу та дії учасників.
7. Особливу увагу зверніть на заключну частину процесу вирішення конфлікту, тобто досягнення певної домовленості.

Project (30 points)

Topic: Conflict resolution in pedagogical situations

Objective: to develop skills of constructive conflict resolution by means of the appropriate method

Content:

1. Describe a conflict situation that arose between the participants of the pedagogical process.
2. Choose the most appropriate and most effective way to resolve this pedagogical conflict in order to keep the interests of opposing parties, justify your choice.
3. Describe in detail the procedure of the chosen method of conflict resolution in a form of dialogue, indicating the actions and words of the participants.
4. Describe the conflict resolution process according to the appropriate model.

Requirements:

1. Outline the conflict situation without its analysis;
2. Motivate your choice of the conflict resolution method.
3. You can use actors by naming them;
4. When describing the conflict resolution process, follow the required structure;
5. Describe each stage of conflict resolution, including the actions of each participant (for example, teacher and student);
6. It is not worth mentioning what you as a teacher are going to do; describe mainly the process and the actions of the participants.
7. Pay special attention to the final part of the conflict resolution process (e.g. reaching a certain agreement)
8. Project evaluation criteria: 6 p. - description of the conflict situation, 6 p. - justification of the chosen conflict resolution method, 12 p. - description of the conflict resolution procedure, 6 p. - literacy in English.

Розподіл балів, що присвоюється студентам (для заліка)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Підсумковий тест	Разом
Поточне оцінювання на семінарському занятті			Самостійні роботи					
С.з. 1	С.з. 2	С.з. 3	С.р. 1	С.р. 2	С.р. 3	Проект		
5	5	5	10	10	10	30	25	100

Оцінювання:

0-5 балів за роботу на семінарському занятті (разом 15 б. макс.)

0-10 балів за виконання самостійних робіт (разом 30 б. макс.)

0-30 балів за написання проектної роботи (30 б. макс.)

0-25 балів за написання підсумкового тесту (25 б. макс.)

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка балів	в	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою
				Оцінка за залік
90 – 100		A	<i>Відмінно</i>	Зараховано
81 – 89		B	<i>Дуже добре</i>	
71 – 80		C	<i>Добре</i>	
61 – 70		D	<i>Задовільно</i>	
51 – 60		E	<i>Достатньо</i>	

Рекомендована література

Базова

1. Галаган В.Я. Психологія конфлікту: Навчально-методичний посібник для підготовки магістрів усіх форм навчання / В.Я. Галаган, В.Ф. Орлов, О.М. Отич, О.О. Фурса. – К.: ДЕТУТ, 2008. – 422 с.
2. Герасіна Л.М., Панов М.І., Осіпова Н.П. та ін. Конфліктологія / За ред. Л.Н. Герасіної, М.І. Панова. – Х.: Право, 2002. – 256 с.
3. Гірник А.М. Основи конфліктології. – К.: ВП НАОУ, 2001.
4. Грабовська С., Равчина Т. Конфлікти без насильства: Посібник / За ред. Шведа Ю.Р. – Львів: Фонд «Україна-Європа», 2001.
5. Дурманенко Є.А. Конфлікти в педагогічному процесі: монографія / Дурманенко Є.А. — Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. — 287 с.
6. Ємельяненко Л.М., Петюх В.М., Торгова Л.В., Гриненко А.М. Конфліктологія: Навч. посібник / За заг. ред. В.М. Петюха, Л.В. Торгової. – К.: КНЕУ, 2003.
7. Клименских, М. В. Педагогические конфликты в школе : [учеб. пособие] / М. В. Клименских, И. А. Ершова ; М-во образования и науки Рос. Федерации, Урал, федерал, ун-т. - Екатеринбург: Изд-во Урал, ун-та, 2015. — 76 с.
8. Пірен М. Основи конфліктології: Навчальний посібник. – К., 1997.
9. Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект. – [Навч.-метод. посібник] / – К.: ФОП Стеценко В.В. – 2016. – 192 с.
10. Русинка І. І. Конфліктологія. Психотехнології запобігання і управління конфліктами. Навчальний посібник. – Київ, 2007.
11. Цюрупа М.В. Основи конфліктології та теорії переговорів: Навчальний посібник. / М.В. Цюрупа. – К.: Кондор, 2004. – 172 с.
12. Рудакова И.А. Конфликтология для педагогов / И.А. Рудакова, С.В. Жильцова, Е.А. Филиппенко. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2005.
13. Jeong, Ho-Won. Understanding Conflict and Conflict Analysis / Ho-Won Jeong. - Los Angeles, US: Sage Publication Ltd, 2008. – 263 p.
14. Peacebuilding toolkit for educators: high school lessons / Alison Milofsky, editor; with contributions by Kristina Berdan . . . [et al.]. – Washington, DC: US Institute of Peace Press, 2011. – 130 p.

15. Runde, Craig E. Developing your conflict competence: a hands-on guide for leaders, managers, facilitators, and teams / Craig E. Runde, Tim A. Flanagan. – San Francisco: Jossey-Bass, 2010. – 270 p.

Допоміжна

1. Анатомия конфликта // Прикладная конфликтология : хрестоматия / сост. К. В. Сельченко. - Минск ; Москва, 2001. – С. 6–119.
2. Гришина Н.В. Психология конфликта. –СПб.: Питер, 2000.
3. Дмитриев А.В. Конфликтология. –М.: Гардарики, 2000.
4. Конфлікти в педагогічному процесі // Конфліктологія : навч. посіб. : [для студентів ВНЗ] /
5. П. С. Прибутко, Р. В. Михайленко, Л. М. Дубчак, М. М. Роговенко ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т внутр. справ. – Київ, 2010. – С. 65–70.
6. Конфликтология / Под ред.. А.С. Кармина. –СПб.: Лань, 1999.
7. Конфликтология: ученик для вузов / Под ред. В.П. Ратникова, В.П. Голуб, Г.С. Лукашкова и др.. –М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001.
8. Рыбакова М.М. Конфликт и взаимодействие в педагогическом процессе. – М.: Просвещение, 1991.
9. Скотт Д.Г. Конфликты, пути их преодоления. – К.: ВНЕШТОРГИЗДАТ, 1991
10. Чернышев А.С. Практикум по решению конфликтных педагогических ситуаций. М.: Педагогическое общество России, 1999.

Інформаційні ресурси

- ◆ освітні сайти мережі Інтернет;
- ◆ фонди бібліотек кафедри загальної і соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка, педагогічного коледжу (вул. Туган-Барановського, 7);
- ◆ наукова бібліотека імені Василя Стефаника (вул. Стефаника, 2);
- ◆ наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка (вул. Драгоманова, 5, 17);
- ◆ педагогічна бібліотека (вул. Зелена, 24)

Успіхів у вивченні курсу!!!